

Infoblad

Op het infoblad vinden leerlingen de belangrijkste feiten, cijfers en informatie over meisjes en onderwijs. Plus twee verhalen van meisjes uit Tanzania, die vertellen over hun ervaringen, dromen en wensen over school.

Lesbrief test je kennis:

- Doel: leerlingen krijgen op een speelse manier snel inzicht in een aantal cijfers en feiten rondom het belang van onderwijs voor meisjes.
- Antwoorden bij de quiz: 1a, 2d, 3b, 4b, 5c.

Lesbrief strip tekenen:

- Doel: leerlingen worden uitgedaagd om op een creatieve manier de informatie te verwerken uit een video over meisjesonderwijs.
- Voorbereiding: Voordat kinderen deze opdracht maken, bekijken ze een video over meisjesonderwijs in Tanzania, te vinden op de site www.globalcampaignforeducation.nl (of de dvd "Zara's brief", uit het lespakket over kinderarbeid).
- Suggestie: de mooiste/leukste/grappigste strips kunnen gepubliceerd worden in de schoolkrant of op de website van de school.

Lesbrief interview je oma:

- Doel: leerlingen worden uitgedaagd om na te denken over hun eigen toekomst en kansen dankzij onderwijs en gestimuleerd om hierover een gesprek aan te gaan met een oma. Zodat ze zien dat er in hun familie of in Nederland de afgelopen generaties ook veel veranderd is, zeker voor meisjes.
- Suggesties:
 - de leukste interviews kunnen eventueel gepubliceerd worden in de schoolkrant

Lesbrief met het stel-je-voor-spel:

- Doel: leerlingen krijgen dieper inzicht in het belang van onderwijs, omdat ze gestimuleerd worden om antwoorden te zoeken op de vraag: welke effecten heeft het op je leven als je niet of amper naar school gaat?
- Suggesties: leerlingen kunnen de antwoorden zelfstandig opschrijven, waarna de antwoorden klassikaal besproken worden. Wanneer leerlingen de opdrachten in groepen maken, kan elk groep hun opdracht presenteren aan de rest van de klas.

Interessante sites, filmpjes en aanvullend lesmateriaal

Aanvullend materiaal op dit lespakket is te vinden op de Nederlandstalige site www.globalcampaignforeducation.nl zoals:

- een korte film over meisjes en onderwijs, met Nederlandse ondertiteling, voor gebruik in de klas. Afrikaanse meisjes zoals Maua uit Tanzania (van het infoblad) vertellen over hun wensen, dromen en problemen rondom school.
- Extra kopieerbladen met verhalen over meisjes uit ontwikkelingslanden die niet of amper naar school kunnen.

Meer achtergrondinfo over meisjes en onderwijs:

- www.girleffect.org: Engelstalige site met enorm veel info over het belang van onderwijs voor meisjes. Plus filmpjes, tips om actie te voeren voor meisjesonderwijs. Met handige links naar allerlei recente internationale rapporten en onderzoeken over dit onderwerp.
- www.sendmyfriend.org: Engelstalige site voor jongeren over meisjes en onderwijs, van de Global Campaign for Education. Met veel filmpjes!
- www.childinfo.org/education.html: Engelstalig. Internationale site van Unicef met veel statistieken en data over onderwijs
- www.unesco.org/new/en/education/themes/leading-the-international-agenda/efareport/: Engelstalig. Site van Unesco waarop de jaarlijkse rapporten over de voortgang van de Education for All doelen worden gepubliceerd.

Sites in het Nederlands die ook leuk zijn voor leerlingen:

- www.globalcampaignforeducation.nl over meisjes en onderwijs. Met aanvullend materiaal op dit lespakket.
- www.kinderrechten.nl: alles over kinderrechten. Dus ook over het recht op onderwijs, gelijke rechten voor jongens en meisjes, en het recht op bescherming tegen kinderarbeid.
- www.schooltv.nl/beeldbank/clip/20051101_school01. Een filmpje van schoolTV over school in Kenia, en waarom daar meer jongens dan meisjes in de klas zitten.
- www.millenniumdoelen.nl. Nederlandstalige site over de internationale afspraken rondom de Millenniumdoelen van 2015.
- Voor jongeren die al goed de Engelse taal beheersen, zijn: www.girleffect.org en www.sendmyfriend.org ook aanraders, evenals het filmpje 'The clock is ticking' op www.youtube.com/watch?v=1e8xgFOJtVg

Colofon:

Dit lespakket is een uitgave van de Global Campaign for Education-Nederland, een samenwerkingsverband van Edukans, Oxfam Novib, Algemene Onderwijsbond, CNV Onderwijs, ICCO/KerkinActie en Save the Children. www.globalcampaignforeducation.nl

Teksten: Karin van Kooten

Vormgeving: Louise Stavast

Verhalen over meisjes uit Tanzania: Global Campaign for Education UK. Bewerking: Karin van Kooten.

Foto's: Kate Holt/Shoot the Earth/ActionAid. Maua doet mee aan een project voor meisjesonderwijs van de Tanzaniaanse organisatie Maarifa ni Ufunguo, dat financiële steun krijgt van ActionAid, Comic Relief en de Tubney Charitable Trust.

LESPAKKET OVER HET BELANG VAN ONDERWIJS VOOR MEISJES

DOCENTENHANDLEIDING

Inhoudsopgave

- Over dit lespakket
- Meisjes en onderwijs: de cijfers
- Waarom gaan kinderen – vooral meisjes - niet naar school
- Waarom onderwijs voor meisjes van levensbelang is
- Mogelijkheden om meisjesonderwijs te stimuleren
- Kinderrechten en internationale afspraken over onderwijs voor meisjes
- Praktische info bij het gebruik van het infoblad en de lesbrieven voor leerlingen
- Interessante sites, filmpjes en aanvullend lesmateriaal

Over dit lespakket

Thema

Dit lespakket gaat over het belang van onderwijs, met name voor meisjes in ontwikkelingslanden. In veel arme landen gaan veel minder meisjes naar school dan jongens, of ze gaan veel korter naar school. Omdat ze moeten werken, de huishouding doen, voor broertjes en zusjes zorgen, of omdat ouders school niet belangrijk vinden voor meisjes. Een gemiste kans, niet alleen voor al die meisjes zelf, maar ook voor hun toekomstige gezinnen en voor de economische ontwikkeling van het land waar ze leven. Uit tal van onderzoeken is gebleken dat meisjes die onderwijs hebben gevolgd, gezondere keuzes maken, voor zichzelf maar later ook voor hun kinderen. Bovendien zijn ze beter in staat een inkomen te verdienen voor zichzelf en hun gezin. Gelijke toegang tot onderwijs voor meisjes en jongens is een van de Millenniumdoelen die in 2015 gerealiseerd moeten zijn en een belangrijk aandachtspunt van de Global Campaign for Education.

Doelgroep

Jongeren tussen de tien en veertien jaar.

Gebruik

Dit lespakket over het belang van onderwijs voor meisjes kan op meerdere manieren gebruikt worden:

- voor een aparte, losse les over het belang van onderwijs voor alle kinderen, met name voor meisjes.
 - als aanvullend lesmateriaal voor een les
- Dit lespakket bestaat uit de volgende onderdelen:
- voor docenten: deze docentenhandleiding
 - voor leerlingen: een infoblad en 4 lesbrieven
- De materialen voor leerlingen zijn gemakkelijk te kopiëren voor gebruik in de klas. De meeste opdrachten kunnen zowel klassikaal als zelfstandig uitgevoerd worden.

Meisjes en onderwijs: de cijfers

Op dit moment gaan er wereldwijd ongeveer 61 miljoen kinderen niet naar de basisschool. 32 miljoen van de kinderen die niet op school zitten zijn meisjes, 29 miljoen zijn jongens. Dat lijkt een klein verschil. Maar uit andere cijfers blijkt dat er wel degelijk grote verschillen zijn tussen jongens en meisjes. Bijvoorbeeld wanneer je kijkt naar hoeveel kinderen in ontwikkelingslanden de basisschool afmaken, en hoeveel kinderen daarna verder gaan in het voortgezet onderwijs. Een voorbeeld: in Burundi maakt 44.9% van de jongens en 27.3% van de meisjes tot en met groep 8 de basisschool af. De rest is voor die tijd al lang van school. Ook andere cijfers spreken duidelijke taal over de wereldwijde onderwijsachterstand van meisjes en vrouwen: van de 774 miljoen analfabeten op aarde is twee derde van het vrouwelijk geslacht.

Waarom gaan kinderen – vooral meisjes - niet naar school

De belangrijkste redenen dat kinderen niet naar school gaan hebben te maken met armoede en tradities.

- Ouders zijn soms te arm om schoolgeld te betalen. Als school gratis is, kunnen allerlei extra schoolkosten een struikelblok vormen. Denk aan de kosten voor schriften, pennen, een verplicht schooluniform, of verplichte ouderbijdrages. Dit is bijvoorbeeld het geval bij Maua uit Tanzania. Haar verhaal staat op het infoblad bij dit lespakket.
- Ouders zijn arm en zien geen andere mogelijkheid dan ook hun kinderen te laten werken. Omdat er anders niet genoeg geld is om eten te kopen.
- Kinderen gaan niet naar school omdat ze thuis moeten helpen of zelfs het hele huishouden moeten doen. Dat geldt vooral voor meisjes. Kinderen zorgen bijvoorbeeld

voor een ziek familielid, passen op jongere broertjes of zusjes, hoeden een kudde dieren, werken mee op het land of doen het huishouden als hun moeders of vaders aan het werk zijn. Zoals Shengai uit Tanzania, het meisje op het infoblad bij dit lespakket.

Uit cijfers blijkt dat het vooral meisjes in ontwikkelingslanden zijn die niet, of slechts kort, naar school gaan. Hoe komt dat?

- Ook al willen ouders voor al hun kinderen het allerbeste, meisjes worden nog steeds sneller dan jongens gevraagd om thuis te helpen als dat nodig is. Bijna overal in de wereld is het traditie dat vrouwen voor het huishouden en de kinderen zorgen en onbetaald werk verrichten, en dat mannen betaald werk hebben buitenshuis.
- In veel landen is het traditie dat zoons later voor hun ouders zorgen. Zeker in arme landen, waar geen of nauwelijks sociale voorzieningen zijn, zijn ouders op latere leeftijd afhankelijk van hun kinderen. In veel culturen gaan dochters die trouwen, bij hun schoonfamilie wonen. Daarom vinden ouders het vaak belangrijker om te investeren in de opleiding van zoons, dan in die van dochters.
- Het komt ook vaak voor dat ouders hun dochters, zeker als die wat ouder worden, thuis houden om

veiligheidsredenen. Omdat de school te ver weg is of omdat meisjes op de school zelf gevaar lopen vanwege seksueel geweld.

- Lang niet alle ouders zien het belang van onderwijs voor hun dochters. Dat kan te maken hebben met tradities, maar het is vaak ook onwetendheid. Zouden ouders zich ervan bewust zijn dat onderwijs ook voor meisjes een manier is om aan armoede te ontsnappen, dan zouden ze wellicht andere keuzes maken.

Waarom onderwijs voor meisjes van levensbelang is

Onderwijs blijkt voor meisjes letterlijk van levensbelang. Zeker in ontwikkelingslanden. Omdat het een effectieve manier is om de vaak vicieuze cirkel van armoede te doorbreken.

Uit onderzoeken naar het effect van onderwijs aan meisjes vallen vooral drie dingen op:

1. Meisjes die naar school (zijn ge)gaan, maken gezondere keuzes voor zichzelf.
2. Vrouwen die een aantal jaren onderwijs hebben gevolgd, maken gezondere keuzes voor hun gezin en hun omgeving. Ook de kinderen van deze vrouwen blijken daar enorm van te profiteren.
3. Vrouwen die naar school zijn gegaan, hebben een beter inkomen en kunnen meer geld aan hun gezin besteden, dan vrouwen die nooit onderwijs hebben gevolgd.

Meisjes worden weerbaarder door onderwijs: ze leren lezen, schrijven en rekenen, en krijgen dankzij onderwijs ook meer zelfvertrouwen. Daardoor hebben ze weer minder kans om het slachtoffer te worden van geweld, exploitatie of manipulatie.

In ontwikkelingslanden sterven elk jaar enorm veel meisjes tussen de 15 en 19 jaar aan de complicaties bij een zwangerschap, een mislukte abortus of een bevalling. Dit is zelfs de belangrijkste doodsoorzaak voor meiden in deze leeftijdscategorie. Maar wat blijkt? Meisjes die naar school gaan, maken veel gezondere seksuele keuzes dan meisjes die niet naar school gaan: ze gebruiken vaker anticonceptie, worden minder snel zwanger en worden minder snel besmet met het aidsvirus. Wanneer een Afrikaans meisje de basisschool afmaakt, heeft ze drie keer minder kans om besmet te raken met HIV dan meisjes, die niet naar school gaan!

Ook de kinderen van meisjes die zelf naar school gingen, zijn in veel opzichten gezonder. Vrouwen die een aantal jaar onderwijs volgden, trouwen later. Deze vrouwen krijgen op latere leeftijd kinderen en minder kinderen dan vrouwen die nooit of amper naar school gingen. Hun kinderen zijn ook gezonder, omdat hun moeders meer weten over gezonde voeding en het belang van vaccinatie en andere vormen van preventieve gezondheidszorg. Kinderen van moeders met een opleiding sterven minder vaak voor hun vijfde

verjaardag dan kinderen van moeders die nooit naar school gingen.

Kinderen van moeders met een opleiding gaan zelf ook vaker en langer naar school.

Vrouwen die onderwijs volgden zijn vaker actief in hun gemeenschap of hun land (op sociaal, economisch, politiek gebied) en verdienen meer dan vrouwen zonder opleiding. Nog een saillant cijfer: vrouwen investeren 90% van hun verdiende inkomen in hun eigen gezin; mannen slechts 30 tot 40%.

De conclusie is duidelijk: investeren in meisjesonderwijs heeft effect. Het is niet alleen gunstig voor het meisje zelf, maar ook voor haar gezin, haar kinderen, haar omgeving en haar land. En, het allerbelangrijkste: onderwijs geeft vrouwen de mogelijkheid om te ontsnappen aan de vaak vicieuze cirkel van armoede.

Mogelijkheden om meisjesonderwijs te stimuleren

Zelfs al is onderwijs verplicht en gratis in een land: het hangt vaak van de ouders af of meisjes ook echt naar school gaan en de kans krijgen om de school af te maken. In de meeste arme landen is er nauwelijks toezicht op de uitvoering van de leerplicht door de overheid.

De afgelopen decennia is een aantal manieren gevonden die de deelname aan onderwijs van meisjes kunnen stimuleren:

- Ervoor zorgen dat onderwijs gratis en verplicht is. Nog beter is het, als ook wordt gecontroleerd wordt of alle leerplichtige kinderen wel echt naar school gaan. Maar het belangrijkste is, dat het onderwijs gratis is. Toen basisonderwijs in Uganda gratis werd, steeg het percentage meisjes op school van 63% naar 83%. Er bleken vooral veel meer meisjes uit zeer arme families naar school te komen.
- Ervoor zorgen dat 'extra schoolkosten' voor ouders en kinderen zo laag mogelijk blijven. Dus geen 'eigen bijdrage' vragen of een 'bijdrage voor het salaris van de leraar'. En wel gratis schoolboeken en schriften aanbieden.
- Extra faciliteiten aanbieden op scholen, zoals een maaltijd. Dat trekt sommige arme ouders over de streep, omdat ze dan weten dat hun kinderen in ieder geval elke dag te eten krijgen.
- Zorgen voor goede en aparte toiletten voor jongens en meisjes. Veel meisjes blijken van school te gaan, wanneer ze ongesteld worden en er geen behoorlijke of aparte toiletten zijn. Ze voelen zich daar onprettig bij of onveilig.
- Ervoor zorgen dat meisjes niet ver en liefst ook geen gevaarlijke route hoeven te lopen naar school; door scholen in de buurt te bouwen of te regelen dat ze niet alleen naar school hoeven lopen.

- Meer vrouwelijke leraren aanstellen op scholen. Dat vinden ouders vaak belangrijk, dat voelt voor vooral de oudere meisjes veiliger, en zo hebben meisjes meteen een positief rolmodel.

Kinderrechten en internationale afspraken over onderwijs voor meisjes

De internationale afspraken over onderwijs aan meisjes zijn glashelder: alle kinderen hebben recht op onderwijs. En meisjes en jongens hebben gelijke rechten.

Het recht op onderwijs is vastgelegd in het Verdrag voor de Rechten van het Kind van de Verenigde Naties uit 1989, dat door nagenoeg alle landen in de wereld is bekrachtigd. In dat Verdrag is ook afgesproken dat rijke landen armere landen zullen helpen om het recht op onderwijs (en gezondheidszorg) te helpen verwezenlijken. Meer info: www.kinderrechten.nl

Ook in meer recente internationale afspraken komt het belang van onderwijs voor alle meisjes terug, zoals in de voor 2015 gestelde Millenniumdoelen. Deze acht doelen zijn in 2000 door alle toenmalige 189 lidstaten van de Verenigde Naties ondertekend. Millenniumdoel 2 bepaalt dat in 2015 alle kinderen in de wereld tenminste basisonderwijs moeten kunnen volgen en afronden. Volgens Millenniumdoel 3 moeten er in 2015 evenveel meisjes als jongens naar school gaan (zowel in het basis- als in het middelbaar en hoger onderwijs). Meer info: www.millenniumdoelen.nl

Tenslotte zijn op een aantal internationale conferenties over onderwijs, de zogenaamde **Education for All**-conferenties, afspraken gemaakt over goed onderwijs voor iedereen. De zes doelen die in 2015 moeten zijn bereikt, gaan zowel over voorschools onderwijs, alfabetiseringscursussen voor volwassenen als beroepsonderwijs. Twee van deze internationale afspraken gaan specifiek over het belang van onderwijs voor meisjes. Meer info: www.unesco.org/new/en/education/themes/leading-the-international-agenda/education-for-all

Praktische info bij het gebruik van het infoblad en de lesbrieven

Het infoblad en de lesbrieven zijn gemakkelijk te kopiëren voor gebruik in de klas. De opdrachten kunnen zowel klassikaal, in groepjes als zelfstandig uitgevoerd worden. Ter voorbereiding op de opdrachten in de lesbrieven kunt u meerdere middelen gebruiken, afhankelijk van het kennisniveau van uw leerlingen en het onderwerp van de les. Zoals: het infoblad voor leerlingen of een filmpje van de site www.globalcampaignforeducation.nl